

**INFORMAČNÍ
BULLETIN
ČESKOSLOVENSKÉHO
ÚSTAVU
ZAHRANIČNÍHO**

11/2001

30. listopad 2001

Vydává Československý ústav zahraniční, Karmelitská 25,
118 31 Praha 1 - telefon a fax 575 337 32, 575 337 34

O ČSÚZ jednou větou ...

23. října 2001 - navštívila ČSÚZ krajanka z Belgie paní Zdena DE RAAD - MAKOŇOVÁ. Poděkovala pracovníkům ústavu za organizaci péče o krajany v Lázních Poděbrady.
30. října 2001 - hostil Československý ústav zahraniční skupinu 14 pedagogů ze Spolkové republiky Německo ze škol Zindendorf. Skupinu vedl čestný předseda krajanského Spolku pro obnovu Českého Rixdorfu pan Albert Schönleber. Skupinu přijal místopředseda ČSÚZ pan prof. ing. Miroslav Píchal a seznámil ji mj. s působením Československého ústavu zahraničního.
1. listopadu 2001 - navštívil ČSÚZ pan JUDr. Daniel BORSUK z Velké Británie.
1. listopadu 2001 - se předseda ČSÚZ pan Jaromír Šlápota zúčastnil slavnostního otevření Pamětní síně Bernarda Bolzana v Celetné ulici.
7. listopadu 2001 - se uskutečnila v ČSÚZ přátelská beseda. Hostem v křesle byl předseda ČSÚZ pan Jaromír Šlápota a hovořil o svých dojmech z návštěvy ČLR.
14. listopadu 2001 - zasedala v ČSÚZ pracovní skupina pro přípravu valné hromady - březen 2002.
15. listopadu 2001 - byl předseda ČSÚZ pan Jaromír Šlápota hostem klubového večera Masarykova demokratického hnutí. Promluvil o projektech ČSÚZ Socha T. G. Masaryka pro Mexiko a Busta T. G. Masaryka v Užhorodě.
21. listopadu 2001 - zasedalo v Praze představenstvo Československého ústavu zahraničního.
29. listopadu 2001 - se předseda ČSÚZ pan Jaromír Šlápota zúčastnil recepce, kterou na počest státního svátku své země uspořádal chargé d'Affaires a. i. Rumunska pan Dumitru Ba-dea s chotí.

Událo se v České republice

- 18. října 2001 - Senát PČR schválil euronovelu české ústavy, podle níž některé z pravomocí orgánů ČR mohou být přeneseny na mezinárodní instituce. Každá mezinárodní smlouva, kterou ČR ratifikuje, se stane automaticky součástí českého právního řádu a bude mít přednost před českými zákony.
- 19. října 2001 - čtyři české firmy (Autodesk, Kontis, Miraclo Group Praha a RadioMobil) a pět zahraničních firem (IBM, ICE, Sony, Microsoft, Beneton OYJ) získaly Křišťálové disky za nejlepší exponáty na Mezinárodním veletrhu informačních a telekomunikačních technologií Inxev v Brně.
- 22. října 2001 - vývoz ČR poprvé po dvou letech převýšil dovoz, takže obchodní bilance je v přebytku 1,8 miliardy korun. Oznamil to Český statistický úřad. Výrazně poklesl dovoz strojů a dopravních prostředků. Podle ekonomů ale jak dovoz tak vývoz ztrácejí tempo růstu.
- 22. října 2001 - 290 miliónů korun dostávají letos propuštění hutníci ve spojitosti s restrukturalizací českých hutí v rámci sociálního programu, který schválila vláda. Podle informací hutních společností týká se letos propuštění 2592 pracovníků, přičemž nárok na prostředky z doprovodného programu jich má 1140.
- 23. října 2001 - Dům Spojených národů, první společné sídlo organizací OSN v České republice, byl otevřen na rohu Kinského náměstí v Praze 5. Podle informací ministra zahraničních věcí ČR Jana Kavana bude na provoz centra stát ročně po deset let přispívat 2,5 milióny korun.
- 23. října 2001 - silniční Tomáš Konečný byl vyhlášen vítězem ankety o krále české cyklistiky za rok 2001.
- 24. října 2001 - ve věku nedožitých šestašedesáti let zemřel režisér Jaromil Jireš.
- 25. října 2001 - Poslanecká sněmovna PČR opět, už potřetí zamítla uzákonění možnosti uzavírat partnerské svazky mezi gayi a lesbičkami.
- 25. října 2001 - ministr kultury ČR Pavel Dostál s okamžitou platností zakázal vývoz národních kulturních památek a významných uměleckých děl.
- 25. října 2001 - titul podnikatel roku 2001 získal v druhém ročníku soutěže společnosti First a Young Zdeněk Jandejsek, předseda představenstva

potravinářské firmy Rabbit Trhový Štěpánov. Firma se zabývá výrobou králičího a drůbežího masa a uzenin.

- 27. října 2001 - šéfka Unie svobody Hana Marvanová a předseda Demokratické unie Dalibor Majzlík podepsali dohodu o integraci obou stran. Od nového roku se nový subjekt bude jmenovat Unie svobody - demokratická unie (US-DEU).
- 27. října 2001 - modelkou roku 2001 se stala studentka střední hotelové školy, šestnáctiletá Ivana Pospíšilová ze Zlína. Soutěže, která skončila finálem v Brně, se zúčastnilo přes dva tisíce českých a slovenských dívek ve věku od 16 do 22 let.
- 28. října 2001 - prezident Václav Havel předal 43 vyznamenání k 28. říjnu: Řád T. G. Masaryka, medaile Za hrdinství a medaile Za zásluhy. Nejvíce vyznamenaných tvořili chartisté, exil a umělci.
- 30. října 2001 - 14 % ovoce a zeleniny v obchodech ČR označila Česká zemědělská a potravinářská inspekce po mimořádné prověrce jako nevyhovující. Inspektoři zakázali prodej 64 tun zboží v hodnotě 1,34 miliónu Kč.
- 31. října 2001 - stálým ředitelem České televize se na šest let stal Jiří Balvín. Zvolila ho patnáctičlenná Rada ČT.
- 31. října 2001 - vzhledem k tomu, že odpolední teplota tento den stoupla na 22,7 stupně Celsia, byl v ČR překonán dosavadní teplotní rekord za posledních 226 let. Předchozí byl z roku 1942 a naměřeno tehdy bylo 17,8 stupňů.
- 31. října 2001 - občané spoří více. Vklady u bank činí nyní podle ČNB 827 miliard Kč proti 744,5 loni.
- 1. listopadu 2001 - česká vláda vyhověla žádosti USA o vyslání 300 členů protichemické jednotky do boje proti terorismu.
- 1. listopadu 2001 - do ČR se nadále nesmějí dovážet auta starší pěti let, jež nespĺňují přísné ekologické normy EU. Rozhodla o tom Sněmovna PČR.
- 1. listopadu 2001 - FC Slovan Liberec porazil na domácím hřišti třetí nejlepší španělský tým Celta Vigo 3:0 ve druhém kole Poháru UEFA.
- 5. listopadu 2001 - nemocniční lékárna Všeobecné fakultní nemocnice v Praze na Karlově náměstí jako první v ČR získala mezinárodní certifikaci, tedy vysvědčení vysoké kvality. Lékárna patří k největším v republice, má 92 zaměstnanců a distribuuje 10 tisíc druhů léků od 200 dodavatelů.
- 5. listopadu 2001 - v pražském kinu Lucerna začal 4. ročník festivalu francouzských filmů.

- 6. listopadu 2001 - v Brně začal Mezinárodní zdravotnický a farmaceutický veletrh MEFA, na kterém vystavuje téměř 700 firem z 29 zemí.
- 7. listopadu 2001 - vláda rozhodla dokončit privatizaci likérky Jan Becher - Karlovarská becherovka prodejem 59 % státních akcií firmě Salb ovládané francouzským Pernod Ricard.
- 7. listopadu 2001 - vláda dále rozhodla, aby 91,61 procenta akcií Tatro Kopřivnice bylo prodáno americké společnosti SDC International Inc. Původně se ucházelo 170 zájemců, Američané nabídli 1,25 miliardy Kč.
- 8. listopadu 2001 - ministr kultury ČR Pavel Dostál zrušil svůj zákaz vývozu národních kulturních památek a významných uměleckých děl.
- 8. listopadu 2001 - na zámku Štiřín se uskutečnila dvoudenní konference o úloze Česka a Rakouska ve sjednocující se Evropě. Zúčastnili se jí ministři zahraničí obou zemí Benita Ferrerová - Waldnerová a Jan Kavan.
- 10. listopadu 2001 - přes 140 oceněných převzalo v Havířově zlaté kříže za mnohonásobné darování krve. Nejvyšší ocenění za 160 bezplatných odběrů dostalo 17 dárců.
- 13. listopadu 2001 - po výslechu byl zadržen šéf televize Nova Vladimír Železný. Hrozí mu obvinění z pokusu o poškozování věřitele.
- 13. listopadu 2001 - ČR dostala kladné hodnocení svých příprav na členství v Evropské unii. Vyplývalo to z pravidelné zprávy, která byla zveřejněna. Česká politická scéna ji přijala dobře.
- 14. listopadu 2001 - český fotbalový tým prohrál na pražském stadionu Sparty v barážovém zápasu s mužstvem Belgie 0:1 a nepostoupil tudíž na mistrovství světa 2002.
- 15. listopadu 2001 - šéf Novy Vladimír Železný byl propuštěn.
- 15. listopadu 2001 - na základě výzkumu českých vědců byl vyvinut nový lék proti AIDS. Informovali o tom zástupci Akademie věd ČR. Preparát tenofovir je součástí léku VIRFAD, který bude distribuovat americká společnost Gilead Sciences.
- 19. listopadu 2001 - o reformě státní a veřejné správy jednal v Praze Michel Sapin, francouzský ministr pro veřejnou správu a státní reformu.
- 19. listopadu 2001 - nejlepším českým atletem roku byl vyhlášen oštěpař Jan Železný. Na druhém a třetím místě skončili desetibojaři Tomáš Dvořák a Roman Šebrle.

- HBL -

Co, kdy, kde ...

- 26. srpna 2001 se v Podolku v Polsku konala jubilejní XX. přehlídka krajaných dechovek. Zúčastnilo se jí celkem 15 kapel.
- 8. září 2001 proběhl v chicagské oblasti v USA zápis do českých škol. Škola Alois Jirásek je umístěna v sokolovně Berwyn Slávský, Škola T. G. Masaryk je v Cicero, Škola Brookfield je umístěna v sokolovně Brookfield. Tyto školy jsou určeny pro děti ve věku od 6 - 13 let. Vyučuje se vždy v sobotu od 9.00 hodin. Naopak kurs pro dospělé probíhá ve Škole Jan Neruda v Cicero. Vyučuje se vždy v úterý večer od 19.00 do 20.30 hod. Práci těchto českých škol organizuje Sdružení českých svobodomyšlných škol v Chicagu, které se zpravidla schází ve Škole T. G. Masaryk.
- 9. září 2001 zemřel ve věku 77 let Vladislav SLAVÍK, prezident SOKOLA na východním pobřeží USA. Rodák z Rakovníka, od roku 1950 žil v USA ve státě New York. Vladislav Slavík byl nositelem Ceny Jana Masaryka Gratias agit 2000.
- 10. září 2001 zemřel v New Yorku v USA ve věku 77 let bratr Vladislav SLAVÍK, starosta Světového svazu sokolstva. Čest jeho památce!
- Ústředna Moravských spolků pořádala ve dnech 22. - 23. září 2001 taneční zábavu a 62. MORAVSKÝ DEN. Vyhrávala Bojanovská šestka z Moravy. Mši 23. září celebroid biskup Petr Esterka.
- 20. října 2001 uvedl Divadelní ochotnický spolek Vlastenecká omladina ve Vídni v Rakousku komedii „DÍVKA PRO MÉ BABÍ LÉTO“.
- KRAJANSKÉ CĚDĚČKO připravují v chorvatském Daruvaru. Populární pěvecké „L-TRIO“ na něm zazpívá písničky ze zpěvníčku PÍSNÍČKY ČECHŮ V CHORVATSKU. CD vyjde koncem října 2001.
- 28. října 2001 udělil prezident České republiky při příležitosti 83. výročí vzniku Československé republiky celkem 44 státních vyznamenání: 7 Řádů Tomáše Garrigua Masaryka, 8 Medailí Za hrdinství a 29 Medailí Za zásluhy. Mezi vyznamenanými z řad exulantů, bývalých či současných krajanů byli např. Msgr. ThDr. Karel Vrána, Josef Hasil („král Šumavy“), prof. dr. František Janouch, prof. PhDr. Josef Kratochvíl a Jan Waldauf.
- 28. října 2001 byla založena v Montevideu v Uruguayi Asociace přátel České republiky. Jednou z osobností, které jsou hybnou silnou snahy obnovit krajanou činnost, je pravnuv dr. Aloise Rašína (muže 28. října) Martin Forteza Racin, syn dr. Miroslava Rašína, velvyslance ČSR

v Uruguayi v letech 1947 - 1948. Dnes je v Uruguayi rozptýleno po celé zemi asi 100 Čechů.

- 10. listopadu 2001 byly ve Vídni v Rakousku slavnostně zahájeny oslavy 110 let SOKOLA VE FAVORITEN. Připravena byla výstava fotografií z minulosti a současnosti Jednoty. V průběhu listopadu pak proběhla řada turnajů (stolní tenis, badminton, halová kopaná a šachy).
- 24. listopadu 2001 se v Daruvaru konala oslava 80. výročí založení Svazu Čechů v Republice Chorvatsko. V místnostech Svazu se shromáždili v hojném počtu krajané a hosté oslav. Uspořádána byla výstava děl výtvarných umělců z řad české menšiny a vydavatelské činnosti. Patronem výročí byl předseda chorvatského Sněmu Zlatko TOMČIČ. Ve vystoupeních slavnostního kulturně-uměleckého pořadu byly zastoupeny všechny české besedy. Předseda a ředitel ČSÚZ zaslali předsedkyni Svazu Čechů v RCH a všem krajanům v Chorvatsku v této spojitosti pozdrav a blahopřání.

Tak to vidím já ...

(výtvarné práce dětí z celého světa)

Galerie Fronta, Spálená 53, Praha 1, 26. 10. - 11. 11. 2001

V galerii Fronta se představil soubor těch nejzajímavějších dětských výtvarných prací z 29. ročníku Mezinárodní dětské výtvarné výstavy Lidice 2001. MDVV Lidice každoročně pořádá k účtění památky dětí z české obce Lidice nakladatelství a vydavatelství Mladá fronta, a. s. a spolupřadatelé: Ministerstvo kultura ČR, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Česká komise pro spolupráci s UNESCO, Obecní úřad Lidice, Československý ústav zahraniční a Muzeum Středního Pootaví Strakonice - hrad.

Výstavu zahájil první náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy ČR Jaroslav Soural. Četným účastníkům vernisáže zahráli, zarecitovali a zazpívali žáci Základní umělecké školy z Blatné.

Zatím poslední, 29. ročník MDVV Lidice, se už tradičně uskutečnil v červnu a červenci letošního roku v Muzeu Středního Pootaví na hradě ve Strakonících, odkud vždy výstava dále putuje do výstavní síně Základní

umělecké školy v Mostě a do Českých center v zahraničí - tentokrát to je Bukurešť a Bratislava. Z celé expozice se rovněž utváří několik menších výstav, které cestují po dalších českých městech i mimo území naší republiky: v galerii České pojišťovny v Purkyňově ulici v centru Prahy tak v letošním létě byly k vidění pod názvem „Malujeme svět“ výtvarné práce dětí ze zemí „Visegrádské čtyřky“ - z Maďarska, Polska, Slovenska a České republiky.

Letošní ročník Lidic představil celkem 1508 exponátů z 69 zemí všech světadílů, vedle evropských zemí, USA a Kanady i z Turecka, Indie, Srí Lanky, Seychelských ostrovů, Lotyšska, Litvy, Uzbekistánu, Íránu, Spojených Arabských emirátů, Argentiny, Uruguaye, Malajsie, Filipín, Keni, Kuvajtu, Kostariky a řady dalších.

Protože rok 2001 byl vyhlášen rokem „Mezinárodního dialogu mezi civilizacemi“, témata pro inspiraci zúčastněným dětem byla např. „Jaké asi jsou vzdálené země“, „Přijel k nám cizinec z daleké země, jak jsme ho přivítali, co nám vyprávěl“, „Obrázek mé země, mého města nebo vesnice pro chlapce či holčičku, kteří žijí někde hodně daleko“. Nadále ovšem platilo základní téma výstavy, což je život dětí a vše, co je obklopuje, ve své co nejširší podobě.

Protože je výstava už dobře známá mezi dětskými tvůrci i jejich učiteli, opět ji obleslalo mnoho škol, především základních uměleckých škol, ale i škol mateřských, základních, gymnázií, škol zvláštních, škol se zdravotním zaměřením, výtvarných kroužků a domů dětí. Práce dětí z uprchlických táborů v naší republice pro výstavu předal Český helsinský výbor a nově se objevily i práce dětí z romského centra R - MOSTY z Prahy 5.

Shromážděné práce zahrnují velmi široké spektrum výtvarné tvorby - jak malbu, kresbu, grafiku, keramiku, práce ze dřeva, papíru a kovu, tak i hračky, loutky, textil a fotografie.

Jubilejní 30. ročník, který se už připravuje na příští rok, vychází z toho, že rok 2002 byl vyhlášen „Mezinárodním rokem hor“ a jako možná aktuální témata nabízí např. „Památne hory naší země“, „Jak se žije u nás v horách“, „Co kvete v našich kopcích a jaká tam žijí zvířátka“, „Horská kolébka řeky, u které žijí“.

Kurátorkou MDVV Lidice bude opět Mgr. Luba Riedlbauchová, která se této akci věnuje řadu let a rovněž sestavila tuto reprezentativní kolekci pro galerii Fronta.

ZŮSTAT ČEHEM

Český dialog
č. : 6-7/2001

V době, kdy se u nás vlastenectví příliš nenosí (pokud pomíneme nacionální extremismus), musíme obdivovat ty, pro něž se právě národní identita stala prvořadou záležitostí a dokonce úkolem. Uvažujme-li o osudu ing. Alexandra Drbala, který se narodil na Ukrajině, ve svém oboru si získal jméno a postavení. Může se nám zdát zvláštní, proč právě on cítil, že jeho domov je jinde. A že pro ten domov chce něco udělat.

Na svět přišel 4. prosince 1947 v Oděse jako potomek Drbalů z Prahy Dejvic, kteří z ekonomických důvodů odešli z vlasti v 60. letech 19. století. Doufali, že se vrátí, ale následující historické události to znemožnily. Nepřesídlii ovšem na úplně neznámé území. V 18. století za vlády Marie Terezie nastal nový exodus nekataliků. Exulanti odcházeli do Slezska, které bylo v té době zabráno protestantským Pruskem, ze Slezska do polské osady Zelow a odtud někteří migrovali na Vojň a z té potom na jih Ukrajiny, kde založili několik osad. Věřící rodina Drbalů tedy přišla mezi své, mezi české bratry a mezi Čechy, jejichž potomci si dodnes uchovávali svou víru i jazyk. Jak to bylo též k ně, vědí jen oni.

Alexandr Drbal navštěvoval základní školu v české obci Bohemka v Mykolajivské oblasti a poté střední školu ve Lvově. V roce 1966, po složení maturity s vyznamenáním, se stal posluchačem Fakulty geodetické Vysokého učení technického. V roce 1971 začal pracovat pro Hlavní správu geodezie a kartografie při Sovětu ministrů SSSR a od roku 1974 pracoval v Projektčním ústavu ve Lvově. V letech 1979 - 1996 působil na katedře geodezie Vysokého učení technického. V SSSR byl také členem odborných společností při Akademii věd. V nezávislé Ukrajině je od roku

1990 členem astronomické skupiny fyziko-mechanické vědecké společnosti Tarase Ševčenko ve Lvově a zabývá se též dějinami geodezie. V České republice je členem Českého svazu geodetů a kartografů a Československé společnosti pro vědu a umění.

Kde bral čas a energii pro další aktivity, je jeho tajemstvím. Ale určitě se nespoleme, když za jeden ze zdrojů síly dosadíme hlubokou víru. Nevěřící netuší, jak je úlevné moci svěřit neřešitelné věci Bohu a soustředit se tak na to, kde můžeme být něco platní. Co jde udělat s tím, když vám zemřou tři děti ze čtyř a posléze i manželka, jako se to přihodilo Alexandru Drbalovi? Málo věřící by právě proto mohli na Boha zanevřít; skutečně věřící člověk se však většinou k Bohu ještě vír přimkne. Proč? Protože ví, že vše je úradkem Božím a na to nelze brát pozemský meir.

Ing. Drbal se zasloužil o obrození starých a vznik nových krajaných spolků na Ukrajině, např. České besedy ve Lvově, Českých bratrů v Bohemce a České besedy v Oděse. Byl zakládajícím členem a prvním předsedou České národní rady na Ukrajině. Zastupoval také Lvovskou oblast v Radě představitelů občanských sdružení národnostních menšin. Staral se o navázání kontaktů Českých bratrů na Ukrajině s Českobratrskou církví evangelickou v České republice i o výstavbu evangelického kostela - Betlémské kaple v Bohemce.

Určitě je málo těch, kteří by si cenu Gratijs Agit zasloužili víc než Alexandr Drbal. Cenu, kterou uděluje Ministerstvo zahraničních věcí ČR těm, kteří v cizině propagují dobré jméno naší vlasti. Návrh na její udělení podalo Centrum humanitární pomoci krajanům, které s ing. Drbalem začalo spolupracovat v době, kdy organizovalo humanitární potravinovou pomoc obyvatelům česko-ukra-

jinských obcí v oblasti Černobylu. Synodní senior Českobratrské církve evangelické Pavel Smetana ve svém doporučení píše: „Bratr ing. A. Drbal je mužem s mimořádnou šíří vzdělání, je trpělivým a cílevědomým badatelem v oblasti náboženských dějin a především citlivým člověkem, kterému není lhostejný osud bližních ať na Ukrajině, či těch, kteří se vrátili do staré vlasti.“ Dr. Helena Dluhošová z Kanceláře prezidenta republiky uvádí, že v krajanských spolcích na Ukrajině se v posledních letech vyprofilovalo několik pozoruhodných osobností „... a právě ing. Drbal byl po řadu let klíčovou osobností česko-ukrajinských vztahů, iniciátorem kontaktů mezi krajanskými spolky

navzájem a repatrianty z Ukrajiny v ČR, inspirátorem zaznamenání a uchování historie Čechů na Ukrajině.“ Kandidaturu podpořil i předseda Stálé komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí, Milan Špaček.

Skromný, nenápadný a vysoce užitečný inženýr Alexandr Drbal v polovině devadesátých let přesídlil do České republiky, stal se vědeckým pracovníkem Výzkumného ústavu geodetického, topografického a kartografického ve Zdíbech u Prahy, stará se o svou dceru, která navštěvuje Jedličkův ústav a studuje střední školu, publikuje v češtině a ukrajinštině ve prospěch rozvíření česko-ukrajinských vztahů a šíření znalostí o České republice na Ukrajině.

Za jeho práci mu náleží dík nás všech.

-zei-

V prvních listopadových dnech si snad každý člověk zavzpomíná na své blízké, kteří už nejsou mezi námi.

Apřece je ve světě spousta hrobů, ke kterým nikdo nepřijde sklonit hlavu, sepnout ruce a tiše zavzpomínat. K nim patří především hroby vojenské, které často leží daleko za hranicemi rodné země.

Přestože historie české (československé) armády není dlouhá, hroby padlých za naši národní svobodu jsou rozesety na všech bojištích první i druhé světové války. V nich bojovali Češi i Slováci a Rusíni na straně spojenců. Čs. zahraniční vojsko bylo hlavní oporou a argumentem politického vedení T. G. Masaryka v dobách první světové války a Dr. E. Beneše ve válce druhé. Na konci 1. světové války měla čs. zahraniční armáda 85 000 vojáků a 60 000 mužů domobrany. V Rusku padlo z 60 000 legionářů 4000 mužů, na italských bojištích zůstalo z 20 000 čs. vojáků 350 mrtvých a ve Francii z 9000 padlo 630.

Na podzim roku 1938 nebylo naší armádě umožněno bránit republiku na domácí půdě, a proto se s čs. dobrovolníky setkáváme opět na všech frontách. Do čs. zahraniční armády na západě vstoupilo cca 18 000 mužů, na východě téměř 32 000 mužů i žen. Padlých vojáků pozemní armády a letectva bylo na západě 3220 a na východě 4570. V těchto počtech nejsou

zahrnuty oběti sibiřských likvidačních táborů, ve kterých sovětské orgány věznily naše oběť v době, kdy se Hitler přátelil se Stalinem.

Smutné počty

Zajímavé jsou osudy vojenských hrobů. Podle dostupných materiálů, které shromáždili vojenští historikové, nachází se ve Francii na 69 hřbitovech 667 československých válečných hrobů a jedna kostnice. Na vojenském hřbitově Neuville-La Targette u Arrasu je pohřbeno 71 legionářů z 1. světové války a 107 vojáků pozemní armády a 29 letců ze světové války druhé.

Ve **Velké Británii** je pohřbeno na 108 hřbitovech 478 československých letců a vojáků pozemní armády. V Runnymede je symbolické pohřebiště utonu-

lých, jejichž ostatky spočívají na dně moře.

V Itálii je pohřbeno na 900 českých a slovenských vojáků na 20 hřbitovech. Známá jsou i místa, kde rakousko-uherská armáda popravila 44 československých legionářů v roce 1918.

V Polsku je pohřbeno na 74 hřbitovech 845 čs. vojáků, patří k nim i padlí z Dukelské a Ostravské operace.

Docela jiná situace je však v zemích bývalého Sovětského Svazu - v Rusku a na Ukrajině, kde v době 1. světové války a občanské války bylo pochováno cca 4000 našich vojáků. Sovětská moc ve své nenávisti vůči tzv. nepřítelům revoluce nejen že nařídila zničit náhrobky a pomníky, ale ve většině případech nechala odstranit i kosti pohřbených. Podivná úcta k padlému - byť i nepříteli. Až na několik osamělých hrobů v Čeljabinsku (kde je pochován plukovník Švec) a Charbinu, vlastně zůstal na území dnešní Ruské federace zachován jen vojenský hřbitov v dálném Vladivostoku, kde je pohřbeno 171 legionářů. Ostatky 61 padlých československých vojáků z doby druhé světové války byly soustředěny a pochovány na československém hřbitově v Buzulu-ku.

Na území dnešní Ukrajinské republiky se zachovaly hroby i pomníky našich vojáků z období 1. války na osmi místech, především v Bachmači a poblíž bojiště u Zborova, kde je pochováno 195 legionářů padlých v této bitvě. 387

padlých čs. vojáků ze druhé světové války je pochováno na pěti hřbitovech - v Bílé Cerekvi, Jachnovce, Novochopersku, Sadagore a v Sokolovu, kde je pochován i npor. Otakar Jaroš.

Na Slovensku byla většina ostatků padlých ze 2. světové války soustředěna v Národních hřbitovech na Dukle, v Liptovském Mikuláši a v Martině. Tam a na 12 dalších hřbitovech je pochováno téměř 2000 padlých. Osudy hrobů čs. vojáků, kteří padli v bojích s maďarskými bolševiky, se podobají osudům hrobů v sovětském Rusku. Až na 18 hrobů v Balážských Ďarmotech byly komunisty zničeny.

Necelou stovku hrobů čs. vojáků bychom však našli i v Nizozemsku, ve Spolkové republice Německo, v Kanadě, na Azorách, Bahamách, v Africe a na Středním a Dálném východě. Celkové bylo spočítáno, že v 28 zemích Evropy, Asie, Afriky, Ameriky a Oceánie je na 360 válečných hřbitovech i v osamělých hrobech pohřbeno 5800 padlých a zemřelých československých vojáků, kteří položili svůj život za svobodu vlasti.

Vladimír Rogl

reportáž
vikena

2. listopadu 2001

Tomáš Čapek - velká postava české Ameriky

V prosinci si připomeneme 140. výročí narození Čechoameričana Tomáše ČAPKA. Je vnímán jako historik československé Ameriky poté co vydal řadu knih o nichž bude dále zmínka. V každém případě bylo a je jen málo takových, co nám přiblížili počátky Čechů a Slováků v Americe a kteří píší o „české“ Americe. Před ním za zmínku stojí dr. Jan HABENICHT (Dějiny Čechů amerických) a dr. J. V. S. VOJAN (Českoamerické epistoly). Ze současných autorů patří největší kredit zřejmě dr. Miloslavu RECHCÍGLOVI ml.

Tomáš Čapek se narodil 6. prosince 1861 v Chrášťovicích u Strakonice. Do Ameriky přišel za bratrem Janem Vratislavem jako mladík sotva dvacetiletý. Ačkoliv měl své povolání bankovního úředníka, přesto jej vážně uchvátila spolková činnost, novinářina a později myšlenka zpracovat dějiny Čechů v zemi, věnovat se seriózně sledování a dokumentaci všeho, co Češi a Slováci v Americe znamenali a vykonali. Vliv bratra Jana Vratislava je tu více než patrný, i on měl podobné cíle. V pozůstalosti se našel rukopis Dějin amerických Čechů. Největší část svého amerického pobytu prožil Tomáš Čapek v New Yorku (35 let), menší část v Nebrasce. U spolkové činnosti a novinářiny začínal jako vydavatel anglicky psaného měsíčníku pro Čechy „The Bohemian Voice“, který vyšel poprvé 1. září 1892 v Omaze v Nebrasce. To jej svedlo dohromady s pionýry krajanské práce, jakými byl Jan Rosický, P. V. Rovnianek a Fr. B. Zdrůbek, kteří působili ve vydavatelské společnosti American National Committee. S nimi od července 1900 působil i v nejrozšířenějším a nejlepší českém týdeníku „Pokrok západu“.

Ve studiu dějin i současnosti Čechů v Americe neměl sobě rovného. Pílně shromažďoval, prověřoval a třídil fakta a čísla a postupně je publikoval v člancích i knihách.

Prvou prací, kterou Čapek vydal, byl spis „Padesát let českého tisku v Americe“. Vyšla v New Yorku v roce 1911.

Další prací byla kniha „Bohemian (Czech) Bibliography“, která vyšla v roce 1918 rovněž v New Yorku. Napsal ji spolu s manželkou Annou Vostrovskou - Čapkovou.

Třetí prací byla kniha „The Czechs (Bohemians) in America“. Ta vyšla v New Yorku v roce 1920.

V roce 1921 vyšla kniha „The Czechoslovaks, The Czech (Bohemian) Community of New York, The Slovaks in America“. Napsal ji spolu se synem Tomášem (Thomas Capek jr.).

Již v roce 1909 začal psát knihu „Naše Amerika“. Ta vyšla v Praze v r. 1926. V roce 1940 vyšla v Chicagu jeho poslední kniha „Návštěvníci z Čech a Moravy v Americe v letech 1848 - 1939. Příspěvky k dějinám amerických Čechů“.

Tomáš Čapek je ovšem i autorem spisu „Památky českých emigrantů v Americe - Příspěvek k dějinám česko-amerického vystěhovalectví“. Vyšel v roce 1907.

V roce 1921 vydal v New Yorku spis o svém bratru „Jan Vratislav Čapek, českoamerický buditel a vynálezce“.

Tomáš Čapek je autorem dalších studií jako kupř. „Bohemia Past and Present“, „Austria, Hungary and the Slavonians“, „Bohemia under Hapsburg misrule“, „The Czechs and Slovaks in American Banking“ (spolu se synem Tomášem). S ním a s dalšími je spoluautorem spisu „The Czechoslovaks“. Napsal dále „Z New Yorku do Prahy a zpět“.

Tomáš Čapek vytvořil úctyhodné dílo. V přepočtu na normalizované stránky by soubor jeho díla vytvořil veleknihu o 1500 stranách.

O Tomáši Čapkovi vyšly četné články. Hodnotící i oslavné. V Newyorských listech v r. 1923 vyšlo pojednání v seriálu „Z galerie českoamerických kulturních pracovníků“. V roce 1911 oslavil Tomáš Čapek padesátiny. Oslavný článek vytiskla Osvěta americká. O Čapkovi psaly „Květy americké“.

Několik let před svou smrtí (+ 1950) začal Tomáš Čapek pracovat ještě na soupisu osobností pro československou Ameriku důležitých. Po jeho smrti pokračovala na této práci jeho manželka. Když však byla práce hotova nenašel se nakladatel. Rukopis je zřejmě součástí pozůstalosti uložené v Kongresové knihovně ve Washingtonu.

Osobnost Tomáše Čapka stále ještě nebyla náležitě zhodnocena. Ani v Americe, ani zde ve vlasti. Poslední známou poctou byl Diplom Národní Rady Československé udělený mu při příležitosti 50. výročí odchodu do Ameriky. Měl velkou osobní zásluhu na realizaci Wilsonova pomníku v Praze, při této příležitosti navštívil vlast, byl představen prezidentu T. G. Masarykovi a měl na slavnosti odhalení pomníku zásadní projev. To bylo v roce 1928. V témže roce došlo k tomu, že Tomáš Čapek se stal zakládajícím členem Československého ústavu zahraničního. V členském registru ČÚZ je zapsán pod číslem 125 ve funkci prezidenta Bank of Europe Trust Co. se sídlem v New Yorku. JUDr. Jan Auerhan a dr. Tomáš Čapek našli k sobě cestu, respekt a uznání. byli již dlouho ve vzájemném kontaktu písemném a osobně se setkali v červenci 1928.

Podivuhodná je skutečnost, že Míla Rechcigl jej nezařadil mezi osobnosti své knihy „Postavy naší Ameriky“, která vyšla v Praze v r. 2000.

Ve Washingtonu bude Masarykova socha

NEW YORK - Americký prezident George Bush podepsal v noci na večerejšek návrh zákona, na jehož základě bude moci stát ve Washingtonu socha prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka.

Návrh tohoto zákona předtím schválily obě komory Kongresu. Podle znění, které 4. října prošlo Sněmovnou reprezentantů, by socha mohla stát na prestižním místě v parku před budovou Světové banky ve Washingtonu, tedy blízko Bílého domu. To oznámilo tehdy sdružení Američtí přátelé České republiky, které se spolu s českým velvyslancem tímto zasazuje o to, aby socha stála právě tam. Ve znění, jež však posléze schválil Senát, se hovoří pouze o tom, že může stát na federálním území v americké metropoli.

Podle agentury AP se Senát chtěl touto formulací vyhnout případným sporům o to, zda má Masarykova socha být na místě, kde už je několik jiných soch.

Zákon, který Bush podepsal, také stanovuje, že na pořízení Masarykovy sochy a na její údržbu nebude možno použít zdroje americké vlády.

Organizátoři nyní budou muset získat souhlas Americké památkové komise a Správy národních parků, která se stará o velké národní přírodní parky i malé zelené plochy ve Washingtonu.

Přátelství s prezidentem Wilsonem

Z říjnového sdělení Amerických

přátel ČR rovněž vyplynulo, že toto sdružení jedná s vedením Národní galerie o předání Masarykovy sochy z dílny českého umělce Vincence Makovského.

Celkový rozpočet na umístění Masarykovy sochy ve Washingtonu činí asi 275 tisíc dolarů. Náklady na sochu, které se budou pohybovat okolo 1,2 milionu dolarů, zaplatí Česká republika. Hlavní město Praha se rozhodlo přispět na umístění sochy částkou 200 tisíc korun.

Tomáš Garrigue Masaryk vedl v USA zahraniční akci pro získání nezávislosti Československa v roce 1918 a poutalo ho přátelství s tehdejší americkým prezidentem Woodrowem Wilsonem.

Se jménem prvního československého prezidenta se můžeme setkat prakticky po celém světě. Právě ve Spojených státech je jeho jméno slyšet velmi často. Je po něm pojmenováno město na Floridě (Masaryktown), ulice ve čtvrti Portlan-du ve státě Oregon (Masarykstreet) a v Antiochu ve státě Illinois (Masaryk Road). V roce 1998 u příležitosti 80. výročí vzniku Československa dostal po Masarykovi druhé jméno Kancléřský soud ve Filadelfii (Masaryk Place).

Také v kanadském Torontu je čtvrt Masaryktown, centrum Kanaďanů českého a slovenského původu. V mexickém hlavním městě byl loni 28. října odhalen duplikát Masarykovy sochy, jejíž originál je umístěn na Hradčanském náměstí v Praze.

Masarykovo jméno nese i jeden

z hlavních mexických bulvárů, který byl tak pojmenován v roce 1936 z podnětu tehdejšího prezidenta Lázara Cárdenase, Masarykova obdivovatele.

Jméno prezidenta Masaryka nese dokonce i židovský kibuc severně od izraelského přístavu Haifa. Kibuc Kfar Masaryk byl založen v únoru 1940.

Na Slovensku se nachází jen je-

diná socha Tomáše Garrigua Masaryka, a to na zámku v Topolčiankách. V Bratislavě nemá Masaryk ani sochu, pamětní desku či bystu.

Jako kontroverzní osobnost je zakladatel československého státu vnímán v Rakousku. Většina Rakušanů, kterým jeho jméno něco říká, ho považuje za „ničitele starého Rakouska“.

Čik, tes

LIDOVÉ NOVINY   Středa 7. listopadu 2001

Úryvek z novely Porgess

z knihy Arnošta Lustiga „Král promluvil, neřekl nic“ vydané v roce 1989

Pan Porgess měl až do doby arizace v pasáži Praha obchod koženým zbožím — kabely, kufrы a aktovky a neceséry a opasky a peněženky — a pak se stal gladiátorem na Židovské náboženské obci: stěhoval z vyprázdněných židovských bytů nábytek, knihy a piana a pianina do šesti zavřených pražských synagóg, v kterých už Němci zakázali bohoslužby a z nichž na rozkaz gestapa zařídila židovská obec skladiště, než z nich později udělali buď stáje, nebo trvalá skladiště, anebo muzeum vyhynulého kmene. Tím panu Porgessovi odpadla starost, jak být majetný a zároveň morální, aby si jeho synáček se zlatými loknami nesměl myslet, že má, na rozdíl od ostatních, postaráno div ne o všechno a že přijde snadno a rychle ke všemu, nač se druzí musí dřít celý život, pokud se na to vůbec zmůžou. Jestliže si to snad Porgess mladší mohl myslet, nedal to nikdy znát klukům ze sirotčince v Belgické 24 a Židovské školy v Jáchymově, kde našel nejlepší společnost. Měl dobrou povahu, demokratické srdce a smysl pro rovnost a družnost, než se to z něj nacisti snažili vytlout, jako když někdo ve středověku vyháněl z nemocného těla a duše ďábla.

Na začátku okupace mu to přišlo vhod. Nevypadal jako hladoví, kterým kručí nejdřív v hlavičce a potom v žaludku, ozvěnou minulého přepychu, dvakrát. Oblékal se nanejvýš vkusně. Dal si dokonce záležet, aby mu všechno šlo se žlutou hvězdou. Věděl (a dal to dál), že kalhoty se musí po celodenním nošení vyvěsit, aby nevypadaly nazítří zmačkané, a že je lepší je obden střídat a nepřecpávat kapsy, třebaže se o to postarala služka,

kdyby náhodou zapomněl. Bral okupaci lehčeji než otec a matka. Vytvořil si totiž početní tabulky, podle kterých budou Němci vyhrávat a pak zase prohrávat. Na jeho optimismu se mohlo pár lidí žít jako děti u matek, které mají dost mateřského mléka pro všechny. Porgessovi Němci ani moc ze začátku nekazili náladu. Měl proti nim čísla.

Byl jedním z prvních, kdo si objevil, že železní obři nemají rádi legraci stejně jako džez a abstraktní malířství: asi v tom nebylo dost jistoty k pevnému úsudku jednou provždy. Umožňovalo to jednotlivcům myslet si svoje, vystoupit z řady, změnit krok, nenechat přikazovat, co si myslet, co dělat, jako by tři, třicet, tři milióny organizovaných muselo mít vždycky víc pravdy než jeden neorganizovaný. Porgessovi se líbilo být neorganizovaný, i když se nikdy nevyvyšoval nad kolektiv. Na novou nacistickou mravnost odpovídal svou vlastní mravností, dělat si, co chce. Nedělat, co chtějí od něj ti druzí, co ho nemají rádi. Obrátil si to naruby: co slouží Německu, neslouží jemu. Co je dobré pro nacisty, je špatné pro něj. Kdo se bojí svobody pro všechny, je zloděj a lhář a podvodník. Když už mu chtějí zlomit vůli, ať se netváří, že ho lehtají pod paží, anebo mu namlouvat, že si za sebe odpovídá. Nechtěl, aby za něj gaulajteri mysleli; opsal si od Bobečkova Descarta známou větičku. Myslím, proto jsem. Byla to taky jediná latinská větička, kterou mohl ocitovat v originále, i kdyby ho někde ve čtyři ráno probudili z nejhlubšího spánku: *Cogito, ergo sum*. Bohužel mu nevycházelo podle téhle logiky, že nacisti nemyslí, a proto nejsou. Shledával, že logičnost i nelogičnost jsou sestry, větší než život. A za něj ať nikdo laskavě nemyslí. Ať si ušetří tu námahu. Z Porgessových červených rtíků to znělo vždycky rozto-mile. Když nemohl protestovat pádněji proti nespravedlnostem, kterými budovalo Německo základ evropské budoucnosti, plival alespoň na německé vyhlášky, zvláš-

tě na podpisy říšského protektora a generála Heydricha a říšského místodržícího K. H. Franka a pohlavárů, zaštitěných i na vyhláškách dvěma blesky Waffen SS a gestapa. (Ovšemže když to nikdo neviděl.) Skončil za války v transportu smrti, když je esesáci převáželi z místa na místo, aby je někde odkrouhli. Někdo mu po válce vysvětlil, co si ušetřil, protože při likvidaci terezínské pevnosti vjeli esesáci s nákladními auty do lidí, kteří vyšli z bran před nimi a překázeli jim v útěku, aniž to věděli. Tak ztratil dotyčný, který to Porgessovi líčil, poslední den války všechny příbuzné. Taky se stačil ještě zmínit, že v Chicagu někdo udal doktory SS, kteří si po válce vytetovali na levé předloktí čísla z Au – Birkenau a provozovali bohužel lékařskou praxi v zámožnějších židovských čtvrtích poblíž Standard Klubu pro potomky židovských přistěhovalců z Německa. (Díky svému pobytu v lágru znali všechno, co vytváří mapu a zeměpis a dějepis táborů, a nikdo se nedivil, když na dotěrnější otázky stran jejich pobytu v lágru mlčeli, odevzdání tichu, které pro mnohé přežilce a jejich známé je po válce výmluvnější než slova.)

Těsně před německou kapitulací v květnu 1945 se pokusil Porgess o útěk z nákladního vlaku za Saskou Kamenicí. Všechna čísla, v něž věřil, se mu zdála dobrá. Vydržel déle než šest dní o hladu a žízni, jen s deštěm, který se spustil sedmý den. Německo už leželo na kolenou, to viděl i ze zavřeného dobytčího vagónu skrz okénko, zadrátované ostnatými dráty, jimiž se nakonec protáhl, když už vlak stál. Přišlo mu vhod, jak vyhubl, kost a kůže, doslova jen kůži potažená kostra. Ráz, dva, tři. Vydrápal se po mrtvolách, které si naskládal pod okénko (tři), aby se dostal nahoru a mohl udělat něco s ostnatými dráty, ve třech řadách. Skočí – do tří. Byl sám – jediný z rodiny. Nedělal si iluze, že matka s otcem ještě žijí. Nechával si jen štěrbinku naděje, protože to nevěděl jistě. Když se mi nestalo nic až sem, snad se mě

přidrží štěstí i na poslední chvíli, myslel si. Vkrádaly se mu do toho pochybnosti, podobné halucinacím, protože tak dlouho nejedl. Dělal se mu mžitky před očima. Ale věděl, že když neuteče, připojí svou mrtvolku k mrtvolám skoro stovky lidí ve vagónu. Měl štěstí, že se dostal k okénku a mohl dýchat, a když se rozpršelo, chytal do dlaní a do rtů kapky, které vtékaly do vozu štěrbinami v zapečetěných dveřích.

Znal tři adresy, na které se mohl obrátit, kdyby se dostal do Prahy. Trojka se mu jevila dobrá. Vešlo se to všechno vždycky do zlomku vteřiny, aby se viděl už na schodech k jejich bývalé vilce, i kdyby měla být prázdná nebo se k nim nastěhovali noví nájemníci. Trojka znamenala příslib. Všechno lepší přichází ve trojici. I když trojka taky, bohužel, znamená všechno nedobré. Trojka je začátek, prostředek a konec. Minulost, přítomnost, budoucnost. Akce, pohnutka, důsledek. Slitina všeho, co bylo, je, bude. Byl to i počet členů v jejich rodině: matka, otec, Porgess. Trojká byla země, voda, vzduch. Ráno, poledne, večer. Stmívání, noc, úsvit.

Právnícké okénko

Všeobecné zdravotní pojištění

Zdravotní péči můžeme v České republice rozdělit do dvou skupin. Do první skupiny patří zdravotní péče, která je plně nebo částečně hrazena zdravotním pojištěním, a do druhé pak ta, kterou si občan hradí sám.

Péče plně nebo částečně hrazená zdravotním pojištěním zahrnuje diagnostickou péči, léčebnou péči, ambulantní i ústavní včetně rehabilitace a péče o chronické nemocné. Patří sem i prevence podle obecně závazných právních předpisů, poskytování léčiv, prostředků zdravotnické techniky, ale i doprava nemocných nebo náhrada cestovních nákladů do nejnutnějšího smluvně zdra-

voťnického zařízení, vyžaduje-li to nezbytně zdravotní stav pacienta. Výjimku tvoří náklady místní dopravy, které se nehradí. Plně nebo částečně je hrazena i lázeňská péče.

Naopak ze zdravotního pojištění nejsou hrazena vyšetření nebo prohlídky či jiné výkony, kterou jsou prováděny v osobním zájmu fyzických nebo právnických osob, které nesledují léčebný účel. Patří sem např. vyšetření zdravotního stavu potřebná k vydání řidičského nebo zbrojního průkazu, ale i potvrzení o zdravotním stavu vydávaná pro potřeby budoucího zaměstnavatele.

Takto jsou zdravotně pojištěny osoby, které mají trvalý pobyt na území České republiky, ale i osoby, které sice trvalý pobyt v ČR nemají, ale jejich zaměstnavatel má sídlo na území ČR.

Zdravotní pojištění vzniká narozením, jestliže se jedná o osobu s trvalým pobytem na našem území, dnem nástupu do zaměstnání nebo získání trvalého pobytu na území ČR.

Zdravotní pojištění hradí zaměstnavatelé, stát, ale i určité skupiny pojištěných osob. Stát např. platí pojistné za nezaopatřené děti, poživatele důchodů, příjemce rodičovského příspěvku, ženy na mateřské dovolené a další mateřské dovolené atd.

Zaměstnavatelé platí část pojistného za své zaměstnance, plátcí pojistného jsou i podnikatelé, tedy osoby samostatně výdělečně činné, ale i zaměstnanci v pracovním či obdobném poměru, členové družstev atd.

Výše pojistného, penále a způsob jejich placení je rovněž stanoven zákonem.

V České republice působí celá řada zdravotní pojišťoven a pojištěné osoby mají právo na výběr pojišťovny, která provádí všeobecné zdravotní pojištění. Zdravotní pojišťovnu lze měnit jednou za 12 měsíců, a to vždy jen k prvnímu dni kalendářního čtvrtletí.

Stejně tak má pojištěná osoba i právo na výběr lékaře či jiného odborného pracovníka ve zdravotnictví nebo zdravotnického zařízení, kteří jsou ve smluvním vztahu k příslušné zdravotní pojišťovně. S lékaři nebo zdravotnickými zařízeními uzavírají pojišťovny smlouvy a má-li proto lékař či zdravotnické zařízení smlouvu s pojišťovnou, může si je pojištěná osoba zvolit. Pokud by si vybrala nějakého jiného lékaře či zařízení, musela by lékařskou péči hradit ze svého.

Zákon připouští, aby ti, kteří nesplní svoje povinnosti vyplývající z placení zdravotního pojištění byli postíženi různými penále, pokutami apod. Za neplacení zdravotního pojištění může v některých případech hrozit i trest-

ní řízení. Přes všechny tyto skutečnosti činí výběr zdravotního pojištění problémy, neboť řada zaměstnavatelů své zaměstnance nepřihlašuje, neplatí za ně zdravotní pojištění atd.

JUDr. PhDr. Oldřich Choděra

Advokátní kancelář

Národní tř. 25

110 00 Praha 1

tel.: 2422 7845, 2421 1604, 2423 6169, 2421 5350

fax: 2423 7421

Kulatá a polokulatá výročí v krajaňském kalendáři - prosinec 2001

6. prosince 1861 - před 140 lety - se narodil v Chrástovicích u Strakonice Tomáš ČAPEK, významný Čechoameričan. Více v samostatném článku v tomto čísle Informačního bulletinu.
11. prosince 1936 - před 65 lety - bylo otevřeno první české filmové divadlo v Chicagu ve čtvrti Česká Kalifornie pod jménem PRAGA.
11. prosince 1996 - před 5 lety - zemřel ve Washingtonu v USA dr. Jaroslav DRÁBEK. Narodil se 6. května 1901 v Chrudimi. Po vystudování práv na KU v Praze působil jako advokát. V roce 1938 se stal jedním ze zakladatelů Ústředního výboru domácího odboje (ÚVOD). Z jeho pověření byl vyslán do Londýna, aby tam informoval prezidenta dr. Edvarda Beneše o situaci doma. Působil pak jako spojka mezi národním odbojem doma a zahraničním odbojem v Londýně až do svého zatčení nacisty. Byl žalářován v koncentračním táboře v Osvětimi a jen zázrakem se dostal zpět do Prahy při vyšetřování případu profesora Krajiny. Zbytek

války prožil v psychiatrické nemocnici v Bohnicích, kam se dostal s pomocí svých přátel.

Po osvobození byl dr. Drábek generálním prokurátorem mimořádného lidového soudu pro stíhání válečných zločinců, mezi nimiž byl i smutně proslulý Karl Herman Frank.

Po únoru 1948 odešel dr. Drábek s rodinou do exilu ve Spojených státech amerických a usadil se ve Washingtonu. Stal se členem československé redakce Hlasu Ameriky, kde působil až do roku 1971, kdy odešel do penze. Od svých studentských let byl Jaroslav Drábek činný i literárně. Jednak přispíval do Peroutkovy Přítomnosti, jednak byl autorem Povídek o krutém umírání, studie o Moravských bratřích v Americe, románu Podzemí a kromě toho i životopisných pamětí. V posledních letech byl velmi činný v komisi amerického prezidenta pro studium Holocaustu. Byl také významným členem Československé společnosti pro vědy a umění.

20. prosince 1921 - před 80 lety - byla v Banja Luce v Bosně - Hercegovině založena ČESKOSLOVENSKÁ BESEDA. Před I. světovou válkou zde Češi založili ČESKÝ SPOLEK, ale ten v r. 1918 ukončil činnost. Nástupnickou krajskou organizací je v současnosti Sdružení Čechů v Republice Srbské se sídlem v Banja Luce, které vydává časopis Česká beseda.
21. prosince 1926 - před 75 lety - se narodil Arnošt LUSTIG, významný český židovský spisovatel. Vystudoval Vysokou školu politických a sociálních věd. Již v době studia se stal přispěvatelem do několika listů. V roce 1948 byl vyslán jako zpravodaj do Izraele. Po návratu pracoval jako reportér a režisér Čs. rozhlasu v Praze. Od r. 1958 byl redaktorem týdeníku Mladý svět a od roku 1960 scénáristou barrandovského studia Čs. státního filmu. Do svého díla vložil prožitky své i prožitky a utrpení svých židovských spoluobčanů z doby internace v koncentračních táborech Terezín, Osvětim a Buchenwald. Do těchto koncentračních táborů byl

z rasových důvodů přesunut v roce 1942. V březnu 1945 uprchl z transportu vězňů a ukrýval se až do květnové revoluce v Praze.

Psal povídky a novely a vydal sbírky: Noc a naděje (1958), Démanty noci (1962), Modlitba pro Kateřinu Horowitzovou (1964), Hořká vůně mandlí (1968) a další. Podle jeho námětů byly natočeny filmy Transport z ráje (1963), Démanty noci (1964) a Dita Saxová (1967). Televizně byla zpracována Modlitba pro Kateřinu Horowitzovou (1965) a další.

Do exilu Arnošt Lustig odešel v roce 1968 přes Jugoslávii. Odtud odešel do Izraele a odtud do Spojených států. V USA, kde nyní žije, přednášel na Washingtonské univerzitě. Přitom dále tvořil. Známé jsou práce Nemilovaná, Tma není stín, Bílé břízy na podzim, Miláček a další. Nejnověji se hovoří o sborníku Eseje, který tvoří soubor jedenácti textů z let 1965 - 2000.

25. prosince 1901 - před 100 lety - se narodila JUDr. Milada HORÁKOVÁ, významná právnička, představitelka ženského hnutí a Svazu osvobozených politických vězňů, činitelka Národně socialistické strany a poslankyně ústavního shromáždění. V letech 1946 - 1948 byla členkou správního výboru Československého ústavu zahraničního. V politických procesech 50. let byla 27. 6. 1950 popravena. Muselo uplynout plných čtyřicet let, než mohla být jejímu jménu vrácena čest.
25. prosince 1906 - před 95 lety - byl v americkém Bostonu slavnostně otevřen DŮM SLÁVIE - kulturní středisko bostonských Čechů a Slováků.

Heslo krajanského slovníku

České spolky na jih od USA

Do Latinské Ameriky, zejména do Argentiny, Brazílie a Uruguaye, přicházeli Češi již od druhé poloviny 19 století, ale první větší vlna českých přistěhovalců se dostavila v letech 1923 - 25, kdy jim USA tzv. kvótovými zákony zabráňovaly v usazení se ve Spojených státech, kterým by jinak dali přednost, protože se tam lépe uplatňovala řemeslná zručnost našich lidí. Krajanské spolky zakládali čeští a slovenští nadšenci hned, jak se jich sešlo několik desítek rodin. Slavia vznikla v Sao Paulu už v roce 1895 a v Buenos Aires 1903. Roku 1908 byl v Buenos Aires založen „Club Checoslovaco“ a tělocvičná jednota Sokol. K ní patřili především odborníci, kteří našli uplatnění v cukrovarnictví. Další Češi pracovali jako sezónní dělníci, dělníci v přístavech a ve stavebnictví. V meziválečném období byl v Chile aktivní spolek Instituto de Cultura Chileno-Checoslovaca. Od konce 20. let se v Brazílii, Guatemale, Peru, Chile, na Haiti a v Argentině uchycoval Baťův koncern. Nejdříve šlo o zajištění surovinové základny a prodej obuvi, později se přikročilo k budování dceřiných podniků, z nichž nejvýznamnější vznikly v Chile. Přijížděli odborníci ze Zlína. Podle údajů Senátu Parlamentu ČR je v současné době v Latinské Americe celkem 5000 českých usedlíků.

Spolkové činnosti se naši krajané v Jižní Americe věnují dodnes. Čerstvé zprávy například popisují, jak Chilsko-český kroužek uctil za účasti 120 osob z celé země svátek svatého Václava. Krajanský soubor předvedl pásmo lidových tanců z Moravy a Chodska, mladí z městečka Peñaflor, které těsně před II. světovou válkou přijalo zaměstnance Baťových závodů, se pochlubili znalostí češtiny. Vyučování češtiny se rozbíhá také pod patronátem Asociace TGM v Mexiku. Je to ten krajanský spolek, z jehož iniciativy vyhlásil Československý ústav zahraniční v Praze sbírku na umístění sochy našeho prvního prezidenta na ulici nesoucí jeho jméno v mexickém hlavním městě. Socha byla odhalena loni. Předtím bylo ve čtvrti San Jerónimo Lidice v Mexico City slavnostně inaugurováno divadlo Lidice. Spolek Circulo Chileno - Chceo zase instaloval v centru Santiago pamětní desku připomínající tragédii Lidic. Akci financoval Milan Platovský, předseda Chilsko-české obchodní komory. Na bílém mramoru o rozměrech 40 x 30 cm je rytina růže s vytesaným španělským textem: Lidice - mučednické město Československa. 10. června 1942 jej hitlerovské hordy vyhladily do posledního muže. Jeho jméno trvá navěky ve vědomí lidstva.

Členové Sokola Villa Dominico (vznikl 1926) v Buenos Aires, který organizačně spadal do Sokolské župy kanadské, protože byl jedinou sokolskou jednotou v Latinské Americe a nevyplatilo se pro něj samotný zakládat samostatnou župu, se účastnil sletů v Praze. Dnes český sport, i když jen v odvětvích volejbal, fotbal a kuželky, představuje Sociální a sportovní klub Sparta. Má 130 členů. Stále živou organizací je v argentinském Chubutu Česká a Slovenská asociace, která sdružuje 60 - 80 členů. V Caracasu existuje Venezuelsko-česká asociace, má kolem 40 členů, z nichž nejčilejší je hudební pedagog prof. Emil Friedman. Hezký úkol si předsevzal malíř Karel Stohr, který se pustil do soupisu všech krajanů, kteří kdy do Venezuely přišli.

V Guatemale udržovala do letošního roku soudržnost tamějších Čechů honorární konzulka Eva Markusová-Roubíčková, která za to byla oceněna Cenou ministra zahraničních věcí ČR Gratias agit za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí. Nedávno však zemřela a českou komunitu nemá kdo vést. V Uruguayi se činnost krajské obce opírá o entusiasmus dr. Věry Kreclové a dr. Oldřicha Haselmana, kterým se podařilo právě letos založit krajský spolek, který by navazoval na Circulo Checoslovaco del Uruguay vzniklý v roce 1941 a rozpuštěný po 30 letech existence.

Péčí Heleny Rico Černohorské se v Bolívii konají každý měsíc setkání krajanů, na nichž se hovoří česky. V Bolívii žije přibližně 30 rodin, v nichž aspoň jeden z rodičů pochází z Česka. Část z nich jsou Baťovci první generace, počet doplňují rodiny manželek Bolívijských, kteří u nás studovali v 70-tých letech. Největší česká kolonie je v La Pazu, následuje Cochabamba a Santa Cruz. Děti ze smíšených manželství se však, jak už to bývá, „pobolívijsťily“ a česky nemluví.

Současný stav organizovanosti českých krajanů v zahraničí vystihuje komentátor Českého rozhlasu 6 Jiří Ješ těmisto slovy: „Valná většina krajanů ví velmi málo o sobě navzájem, a to i v rámci jednoho státního útvaru. Spíš než kontakt mezi sebou je dnes spojuje s domovem internet.“

Bohuslav Hynek

V roce 2001 blahopřejeme k narozeninám členům a kandidátům volených orgánů ČSÚZ a dalším členům a přátelům ČSÚZ:

- 1. prosince - Boženě FIBIGEROVÉ (80)
- 3. prosince - Jiřímu STANISLAVOVI (USA) (55)
- 4. prosince - RNDr. Janu PÍCHALOVI
- 6. prosince - ing. Františku KORBELOVI
- 10. prosince - ing. Stanislavu BĚLEHRÁDKOVI
- ing. Karlu KOVÁŘOVI
- 13. prosince - doc. PhDr. Bohuslavu ŠALANDOVI, CSc.
- 17. prosince - Karolíně PŠENIČKOVÉ
- PhDr. Petru SINKULOVI
- JUDr. PhDr. Oldřichu CHODĚROVI
- 18. prosince - MUDr. Vladimíru KRAJINOVI (Kanada)
- 20. prosince - Lukáši OLIVOVI
- 22. prosince - ing. Ladislavu KROPÁČKOVI
- PhDr. Ivaně BOZDĚCHOVÉ, CSc.
- 24. prosince - JUDr. Aloisu HRUŠKOVI
- 27. prosince - JUDr. PhDr. Heleně BRIARDOVÉ - LANDOVSKÉ (55)
- 29. prosince - ing. Tomáši ŠTĚRBOVI (55)
- Martinu BRADÁČKOVI (40)

Všem jmenovaným přejeme hodně štěstí, zdraví, pohody a úspěchů v práci i v osobním životě. Všem děkujeme za přízeň a podporu činnosti Československého ústavu zahraničního.

Obsah:

O ČSÚZ jednou větou	1
Udalo se v České republice	2
Co, kdy, kde	5
Tak to vidím já	6
Z tisku	8
Tomáš Čapek - velká postava české Ameriky	12
Ve Washingtonu bude Masarykova socha	14
Úryvek z novely Porgess	16
<i>z knihy Arnošta Lustiga Král promluvil, neřekl nic</i>	
Právnícké okénko	
<i>Všeobecné zdravotní pojištění</i>	19
Kulatá a polokulatá výročí v krajaňském kalendáři - prosinec 2001	21
Heslo krajaňského slovníku	
<i>České spolky na jih od USA</i>	24
Blahopřejeme k narozeninám	26